

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.085>

JEL classification: R30, O18
UDC: 332.122(1-22)

Анна РЕВКОВА

аспірант,
Вінницький національний аграрний університет, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2622-5681
E-mail: e050122015@gmail.com

СІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІЯ ЯК ОБ'ЄКТ АНАЛІЗУ І УПРАВЛІННЯ

АНОТАЦІЯ

Вступ. В даний час сільські території – це важливий елемент життя будь-якої країни, в якому зосереджено потужний економічний, природний, демографічний та культурний потенціал. Його активізація та використання багато в чому визначає темпи розвитку того чи іншого регіону, а також впливає на рівень життя сільських жителів. Тому будь-яка країна має розглядати розвиток сільських територій як перспективний крок до збільшення виробництва як сільськогосподарської продукції, а й до зростання валового продукту загалом.

Мета. На основі проведених досліджень запропонувати авторський підхід до розуміння поняття «сільська територія» як об'єкта аналізу і управління.

Метод (методологія). Для досягнення мети та вирішення поставлених задач використано такі методи дослідження: абстрактно-логічний (при визначенні мети, завдань, формулюванні висновків, дослідженні вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, нормативно-правових актів, формуванні системи соціально-економічного розвитку сільських територій).

Результати. На основі узагальнення дослідження науковців запронований авторський підхід до поняття «сільська територія», як територія, що знаходиться за межами міст, до якої входять як сільські населені пункти, так і переважно зони сільськогосподарського виробництва та сільської забудови з її природними ресурсами, соціально-культурно-побутовими умовами та населенням, і яка здійснює соціальні, економічні та екологічні функції.

Ключові слова: сільська територія; сільські населені пункти; сільськогосподарське виробництво; функція; сільські жителі.

Вступ

В даний час сільські території – це важливий елемент життя будь-якої країни, в якому зосереджено потужний економічний, природний, демографічний та культурний потенціал. Його активізація та використання багато в чому визначає темпи розвитку, а також впливає на рівень життя сільських жителів. Тому будь-яка країна має розглядати розвиток сільських територій як перспективний крок до збільшення виробництва як сільськогосподарської продукції, а й до зростання валового продукту загалом.

XX століття у всьому світі, і в Україні зокрема, ознаменувалося бурхливим зростанням міст,

що спричинило все більше зосередження в них виробничих, фінансових, людських, культурних, наукових ресурсів. Але це не понизило значення сільської території для держави. Тут зосереджено все виробництво сільськогосподарських продуктів та сировини для переробної промисловості, лісові, водні, рибні ресурси, поклади мінеральних ресурсів як промислового призначення, а й рекреаційного; по сільських територіях пролягають усі транспортні шляхи та інші комунікації як місцевого, а й загальнодержавного значення. Крім цього сільські території, що вірніше проживає на них населення, є своєрідним сховищем народних

© Анна Ревкова, 2022

Отримано: 05.12.2022 р.

Рекомендовано до друку: 27.12.2022 р.

Опубліковано: 30.12.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Ревкова А. Сільська територія як об'єкт аналізу і управління. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 85-93. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.085>

традицій, культури, світорозуміння. І водночас це не замкнутий, ізольований простір завдяки сучасним комунікаційним технологіям.

Проблема розвитку сільських територій і формування їх економічного потенціалу є предметом досліджень багатьох вчених-економістів. Зокрема суттєвий внесок у становлення та розвиток теорії і практики формування економічного потенціалу сільських територій зробили такі вчені: А. Анчишкін, В. Баутін, А. Величко, Т. Гоголь, І. Гончаренко, А. Діброва, О. Єрмаков, І. Іртищева, С. Кваша, О. Клокар, А. Лісовий, М. Малік, Ю. Мискін, М. Орлатий, І. Прокопа, В. Россоха, М. Талавира, В. Терещенко, В. Ткачук, В. Уркевич, О. Ходаківська, В. Школа, В. Юрчишин, К. Якуба й інші науковці. Незважаючи на вагомий внесок у дослідження вищезазначеного питання як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, проблема створення ефективного економічного потенціалу сільських територій, який би враховував їхню специфіку функціонування і подальшого сталого розвитку.

Мета статті

На основі проведених досліджень запропоновувати авторський підхід до розуміння поняття «сільська територія» як об'єкта аналізу і управління.

Виклад основного матеріалу дослідження

Процес розвитку сільських територій характеризується своєю етапністю. Так, В. С. Дієсперов виділив п'ять стадій, які відповідають етапам просторової зміни сільських територій під впливом урбанізації, що наростає нині [1].

Стадія перша – природна, коли сільгоспвиробництво, розселення, спосіб життя – все вписано в природу. Переважає натуральне господарство, продуктивність якого залежить від природних умов. Характерна різноманітність, самодостатність та відокремленість природно-етнічних сільських ареалів.

Стадія друга – ранньоміська, природно-національна, коли урбанізація стимулює відтік сільського населення, але завдяки високому природному приросту зберігається його численність, триває процес диференціації

спеціалізації та культури землекористування. Роль приватного сектору для виживання села висока, але слабко диференційована.

Стадія третя – середньоурбанізаційна.

Стадія четверта – пізньоурбанізаційна, де посилюються зональні відмінності. Капітал вже замінює працю, не вимагаючи зростання кількості сільського населення.

П'ята стадія – неоприродна (екологічна). Сільський простір перестає бути лише аграрним і стає рекреаційно-дачним та екобіотехнологічним.

Сільська територія має низку характерних ознак:

- розташування у просторі – це переважно сільська територія;
- виробнича діяльність - обмежена кількість видів економічної діяльності; домінування однієї галузі; досить однорідний професійний склад населення;
- демографічна поведінка - у сільській місцевості складна демографічна ситуація, що характеризується зростанням частки осіб перед пенсійного та пенсійного віку, посиленням процесу люмпенізації сільського населення завжди був вищим рівень народжуваності, досить високий рівень населення;
- соціальні основи життєдіяльності - недостатній розвиток соціальної, а останнім часом і ринкової інфраструктури, що не забезпечує гідний рівень життя населення; нижчий рівень доходів, зокрема і зарплати, проти містом; велике значення для сільських сімей має особисте селянське господарство як джерело продуктів харчування;
- ставлення до соціуму - більша залежність від громадської думки, більша відкритість у відносинах; в переважній більшості випадків тісні родинні зв'язки, підтримка відносин у сімейному клані;
- відношення до природного середовища - використання ресурсів біосфери як джерела для задоволення потреб сільських домогосподарств у додаткових продуктах харчування та поповнення доходів.

В останні роки, при використанні термінів пов'язаних із сільськими територіями, виникла низка непорозумінь понятійного характеру, що вимагають роз'яснень. Найчастіше поняття

«розвиток сільських територій» та «розвиток сільського господарства» розглядалися як тотожні, проте дана проблема стала актуальною зовсім недавно [2]. У зв'язку з цим необхідно розглянути кілька трактувань даного поняття провідними вітчизняними вченими. Синтез різних підходів дозволить дати повне та всеосяжне поняття. Саме відсутність єдиного розуміння того, що являють собою сільські території, заважає ефективної реалізації державної політики у сфері їх підтримки та розвитку.

Існує безліч визначень цього поняття. Найочевидніше і зрозуміле те, що дається в географічних словниках та енциклопедіях: сільська місцевість - вся населена територія поза містами і передмістями. Вона включає природні та антропогенні ландшафти, а також села, хутори, ферми [3].

Також питаннями вивчення сільських територій і трактуванням їх сутності займалися такі вчені, як:

Гоцелюк А. Ю. що визначає сільську територію як самобутню та населену сільським населенням місцевість з її природними та кліматичними умовами та ресурсами, що дозволяє виробляти сільськогосподарську продукцію для вирішення економічних, соціальних, екологічних та інституційних завдань розвитку території [4].

Павлов О. який під сільською територією розуміє територіальну систему за кордоном великих населених пунктів з невеликою густотою населення, яка знаходиться під постійним впливом органів місцевого та регіонального управління [5].

Грановська Л. М. розглядає сільську місцевість, як складну територіальну систему з властивими їй природно-господарськими ознаками, а її розвиток залежить від ступеня зрілості природних та економічних зв'язків у сукупності з соціальним середовищем та органами управління [6].

З'ясовуючи сутність поняття «сільські території», вважаємо за необхідне проаналізувати погляди вчених щодо сутності двох її складових: «сільські» та «території». Відповідно до етимологічних словників, значення слова «територія» походить від латинського слова «земля».

У сенсі змісту поняття «територія» базової виступає концепція просторової організації

суспільства Р. Морілла. Простір як ключова характеристика території у контексті зазначеної концепції розглядається у двох напрямках. Перше зосереджує увагу території як простій протяжності, що проявляється у різних моделях її розвитку. Другий напрямок акцентує увагу на конкретній географічній території та її характеристиках: рельєфі, корисних копалин, біологічній різноманітності, соціальній освоєності.

Згідно з географічним, або природним, підходом, «територія» визначається як частина земної поверхні з повітряним простором і розташованими під нею надрами в певних межах, що має певне географічне положення, природні та створені в результаті діяльності людей умови та ресурси. Відповідно до організаційно-виробничого підходу, територіальна організація товариства охоплює організацію громадського виробництва, систему розселення, територіальне природокористування, економічне, адміністративно-економічне районування. Третій, найширший підхід автор назвав антропологічним, основою якого покладено людський чинник.

Наступним етапом дослідження є визначення сутності терміна «сільський». У стародавніх перекладних пам'ятниках вітчизняної писемності етимологія слова «сільський» передавалася за допомогою слова «село», яке означало ріллю. Отже, населення цих поселень займалося полеводством, цим, власне, воно й відрізнялося від міського населення. Таким чином, термін «сільський» мав спочатку галузевий відбиток, пов'язаний із видом занять населення. І лише згодом за ним закріпилося значення, яке асоціюється з населеним пунктом.

Відповідно, поняття «сільські території» необхідно розглядати як системне явище, яке, крім території, включає все те, що на ній у тій чи іншій формі працює чи є її складовою. Це має відношення до територій будь-яких розмірів, оскільки за критерієм їх величини вони можуть бути: мікро- (село, сільрада), мезо- (район), макро- (регіон), кожне з яких характеризується сукупністю властивих йому структурних, функціональних та інших характеристик.

На думку відомого економіста, А. М. Балашова, сільська територія – елемент селищної мережі, що історично склався, що

поєднує організаційну і функціональну сукупність селищ, сіл, хуторів, односімейних та інших житлових утворень, що знаходяться під юрисдикцією об'єднаних територіальних громад [7].

Сільські території є місцем життєдіяльності сільського населення, тому для дослідження цього питання необхідно використовувати не галузевий, а територіальний підхід.

Лаконічне, точне визначення сільських територій, пропоноване деякими вченими, особливо наголошує на багатоаспектності їх функцій та характеристик. Згідно з цим визначенням, сільська територія в сучасному розумінні є складною та багатофункціональною природною, соціально-економічною та виробничо-господарською структурою і характеризується сукупністю властивих кожному з них особливостей.

Заслуговує на увагу і думка вчених, які зазначають, що сільська територія є економічно екологічною категорією, регіонально-територіальною освітою зі специфічними природно-кліматичними, соціально-економічними умовами, де економічно та екологічно збалансовані та енергетично взаємопов'язані різні ресурси (природні, трудові, матеріальні, енергетичні), інформаційні, фінансові та ін.) з метою створення сукупного суспільного продукту конкретної території та повноцінного життєвого середовища для сучасного та майбутнього поколінь [8].

Цілком очевидно, що сільське населення має турбуватися про наступні покоління, щоб залишити їм основний сільський ресурс – земельні угіддя у тому, а можливо навіть кращій родючості, ніж нині. Це стосується й охорони атмосфери, місцевих водойм, флори та фауни. Тому, на наше глибоке переконання, сільські території одночасно з виробничою та соціальною повинні включати також екологічну сферу.

Подібний підхід щодо трактування поняття сільських територій пропонує і І. М. Демчака. Він зазначає, що сільські території необхідно розглядати у форматі багатофункціональності та екологічної врівноваженості при стійкому вирішенні виробничих, екологічних та соціальних проблем, з якими стикається село [9].

Спираючись на всі наведені вище визначення, можна обґрунтовано констатувати, що сільською територією можна вважати територію, що знаходиться за межами міст, до якої входять як сільські населені пункти, так і переважно зони сільськогосподарського виробництва та сільської забудови з її природними ресурсами, соціально-культурно-побутовими умовами та населенням, і яка здійснює соціальні, економічні та екологічні функції.

Словосполучення «сільська територія» говорить про певний простір, який має земельні, мисливсько-промислові, водні, рибні, лісові, копалини, кліматичні та інші ресурси і на якому проживає певна спільність людей. Звідси сільську територію можна визначити як територію поза містами, населеними людьми, які займаються різними видами економічної діяльності, на якій зосереджені всілякі види природних ресурсів, і яка покликана забезпечувати підтримку продовольчої та територіальної безпеки. Крім цього історично склалося, що зі зростанням міст населення сільських територій поповнювало їх трудові ресурси. Однак залежно від стану економіки може спостерігатися і спостерігається зворотна міграція з міста до сільської місцевості. Подібне явище наголошувалося в 90-ті роки ХХ століття в Україні, коли городяни, щоби вижити, перебиралися в село і починали займатися підсобним господарством.

Узагальнивши ці поняття можна відзначити, що «сільська територія» - це складний соціально-економічний, культурно-самобутній ареал існування і життєдіяльності сільського співтовариства, позначений територією поза урбанізованими просторами і включає сільські поселення, що складаються з сільських населених пунктів, підприємствами та навколишнім природним ландшафтом та відповідними міжселеними територіями.

Виробнича функція, згідно з цією концепцією, спрямована на задоволення потреб суспільства у продуктах харчування. Це важлива функція, від якої залежить ступінь продовольчої незалежності тієї чи іншої країни. Проте, в Україні у всіх сільських територіях можливе ведення аграрного виробництва, з

природно-кліматичних, ґрунтових, демографічних та інших особливостей.

Демографічна чи відтворювальна функція пов'язані з поліпшенням демографічної ситуації у країні. Незважаючи на реалізацію низки цільових програм, домогтися істотних змін у складі та структурі сільського населення не вдалося. Щорічний приріст (з огляду на міграцію), як і раніше, є негативним.

Трудоресурсна функція спрямовано формування трудових ресурсів у сільських територіях. Тут також існує низка проблем. Молоді фахівці після закінчення закладів вищої освіти вважають за краще залишитися працювати у великих містах, через що в селах зараз спостерігається значне старіння населення. Житлова та просторово-комунікаційна функції спрямовані на формування інфраструктури сільських територій та забезпечення житлом мешканців.

Функція соціального контролю також реалізується досить успішно. Практично у будь-якому сільському населеному пункті створено та здійснює свою діяльність рада депутатів, обрання яких відбувається серед мешканців.

Ці функції стосуються всіх сфер життя сільських жителів. Їх реалізація багато в чому визначає розвиток сільської спільноти, яка, крім виконання народногосподарських функцій, повинна забезпечувати реалізацію суспільних благ, надавати підтримку позаміській інфраструктурі, зберігати сільський спосіб життя, сільську культуру та історично освоєні ландшафти.

Для успішної реалізації існуючих методів підтримки розвитку сільських територій України, необхідно виробити та законодавчо затвердити більш чітке та ємне визначення сільських територій. Також, за умов обмеженості фінансових ресурсів державного бюджету та адміністративно-територіальних утворень необхідна диференціація сільських територій за видами економічної діяльності характерних як окремих регіонів, а й у межах кожного суб'єкта.

В основі Єдиної сільськогосподарської політики Європейського Союзу (GAP) щодо сільських територій нині лежить підтримка реформ, так званої першої опори, тобто підтримка виробництва. Виходячи з цього, Рада Європейського Союзу 20.09.2005 р. видала

Директиву про підтримку розвитку сільських територій спеціально створеним Європейським фондом розвитку сільських територій (EAGGF).

Ця Директива (стратегія) створює передумови для реалізації «другої опори» (напрямку) Єдиної сільськогосподарської політики ЄС, яка враховує необхідність розвитку сільського господарства та одночасно сприяє реалізації Лісабонської стратегії економічного зростання та підвищення зайнятості, а також стратегії Гетеборгу сталого розвитку територій.

Для досягнення запланованих напрямків зазначених програм у галузі підвищення конкурентоспроможності сільського та лісового господарства, збереження навколишнього природного середовища та ландшафту, покращення якості життя у сільській місцевості та підтримки диверсифікації сільської економіки Європейським Союзом передбачається, в рамках окремих держав, прийняття місцевих (регіональних) програм з метою підтримки локальних стратегій розвитку територій відповідно до принципів програми Європейського Союзу LEADER, а також програм землеустрою (благоустрою, охорони земель) у сільській місцевості.

У таблиці 1 наведено критерії, що використовуються у різних країнах світу для віднесення території до сільської.

Заходи, здійснені державами ЄС за останні 10-15 років, вплинули на докорінне покращення соціально-економічного становища сільського населення.

В результаті проведеного аналізу та узагальнення теоретичних робіт зарубіжних економістів виявлено концептуальні підходи до підтримки розвитку сільських територій:

- галузевий підхід, що орієнтує основні заходи державної підтримки в розвитку аграрного сектора сільської економіки;
- територіальний підхід, що передбачає комплексний розвиток сільських територій з урахуванням відмінностей їх природно-кліматичних, демографічних, соціальних, економічних та інших потенціалів, у межах якого пропонуються різні концепції: інтегрального територіального розвитку, сільського регіонального розвитку та інші.

Таблиця 1. Принципові критерії, що використовуються для визначення сільських територій

Критерії визначення сільських територій	Країна
Сільські території визначаються як території поза міськими. Міські округи визначаються як переписні округи, де мешкає населення в географічній близькості (щільність населення не менше 200 осіб на 1 кв.км) групами понад 1000 осіб	Австралія
Постійно забудовуються території із концентрацією населення менше 1 тис. чол. та щільністю населення менше 400 чол. на 1 км ²	Канада
Сільська територія визначається відомством для довілля, їжі та сільських справ (DEFRA), використовуючи дані про населення від останнього перепису. Ці визначення мають кілька рівнів і верхній рівень - будь-яка область місцевого органу влади менше ніж з 26% її населення, що живе в невеликому місті («невелике місто», визначається територією, яка має дозвіл тримати вуличний ринок).	Великобританія
Стандартна класифікація: До сільських належать території за межами центрів із чисельністю населення понад 1000 осіб. Згодом поділяються на «сільські центри» з чисельністю населення від 300 до 999 осіб та «інші сільські» території. Альтернативна класифікація: Стандартні сільські території діляться на 4 категорії: сільські райони із значним міським впливом, сільські території з помірним міським впливом, сільські райони з низьким впливом міста, значно сільські/віддалені райони	Нова Зеландія

Головна мета підтримки розвитку сільських територій якнайкраще використовувати можливості регіону та підвищити його конкурентоспроможність. Сільські регіони мають оцінити свою специфіку та максимально її використовувати шляхом чуйного реагування на зміну обставин.

Крім перелічених у міжнародній практиці, зустрічається наступна типологізація сільських територій:

економічно інтегровані регіони (економічно integrated areas) розташовуються поблизу економічних центрів і характеризуються зростаючою чисельністю населення, багатостороннім пропозицією робочих місць, і навіть високорозвиненою інфраструктурою. Першочерговими вимогами в таких регіонах є забезпечення екологічної рівноваги та захист природного та культурного шару. У сільському господарстві таких регіонів часто виникає така проблема: створено оптимальні умови виробництва та збуту, однак високі ціни на землю та потенційні негативні впливи на навколишнє середовище обмежують ці переваги розташування;

середні або перехідні регіони (intermediaterural areas) часто мають порівняно сприятливі економічні перспективи розвитку, особливо, якщо вони мають центральне місце розташування і розвинена транспортна мережу. Крім того, численні сільські органи

місцевого самоврядування все ще залежать від сільського господарства та пов'язаних з ним галузей економіки. Майбутні перспективи розвитку середніх регіонів визначаються, перш за все, двома факторами: по-перше, швидкістю, з якою будуть проводитися структурні перетворення у пріоритетному секторі, насамперед у сільському господарстві, і, по-друге, темпом, з яким можуть бути створені альтернативні можливості зайнятості;

віддалені регіони (remote areas) характеризуються, як правило, низькою щільністю населення, несприятливою демографічною структурою, низькими доходами та високою залежністю від пріоритетного сектора. З їх периферійним розташуванням і часто несприятливою топографічною структурою, а також порівняно відсталою інфраструктурою економічні перспективи розвитку найменші, що відносить їх до регіонів з особливо невідгідним становищем. Несприятливі природні умови виробництва та віддаленість від ринків збуту характеризують несприятливі умови ведення сільського господарства.

Таким чином, віддалені регіони висувають найбільші вимоги до політики розвитку сільських регіонів. Першочерговою метою тут є знаходження відповідної рівності між економічним наданням послуг, досягненням прийнятного стандарту життя, економічної

ефективності та довгострокового менеджменту довкілля.

Починаючи з 2010 року у країнах Європейського Союзу застосовується класифікація, відповідно до якої регіони поділяються на:

- переважно сільські;
- проміжні;
- переважно міські.

Метод, що лежить в основі цієї типології, заснований на показниках щільності населення та чисельності жителів (до міських відносяться населені пункти із щільністю населення 300 осіб на квадратний кілометр та чисельністю не менше 5000 жителів. Інші населені пункти розглядаються як сільські).

Якщо понад 50% від загальної чисельності населення регіону проживають у сільських населених пунктах, регіон класифікується переважно сільський. Регіони, де сільське населення становить 20-50%, вважаються проміжними, менш як 20% - переважно міськими.

Також територія належить до проміжного типу, якщо в її межах знаходиться міський центр з чисельністю мешканців понад 200 тис. жителів, що становлять не менше 25% населення регіону. Території належать переважно міському типу у разі, якщо у межах розташований міський центр із населенням понад 500 тис. людина, що становить щонайменше 25% населення регіону.

Панасюк О. Ю. вказує, що «...при виборі типології сільської місцевості може приділятися увага і характеру господарської діяльності та специфіці соціальних відносин» [10]. Відповідно до зазначених критеріїв у європейських країнах застосовуються такі елементи типологізації:

- селянська мікрогрупа перебуває у стані занепаду, у ній переважають літні працівники та пенсіонери;
- сильна чи слабка селянська громада, у якій домінують активні сільськогосподарські товаровиробники;
- сільська спільність, у якій важливе місце займають несільськогосподарська діяльність, місцева промисловість;
- сільська спільність, що розвивається під впливом припливу до неї міських переселенців, розташована в

урбанізованих приміських, туристичних чи курортних зонах;

- селище або мале місто зі складною соціальною структурою та функціями, що має більш-менш повний ступінь промислового розвитку та обслуговування.

Канадські вчені класифікують сільські райони за 5 основними категоріями:

- власне сільські райони;
- сільські райони, заселені корінними національностями;
- сільські рекреаційні території (національні та регіональні парки, заповідники);
- приміські території;
- північні та ресурсодобувні регіони.

У Німеччині введено статистичне поділ районів за типами залежно від густоти населення та розміру регіонального центру. Загалом, згідно з класифікацією у Німеччині виділяють дев'ять типів районів, з яких три відносяться до сільських.

Висновки

Таким чином, у всіх державах, що розглядаються, за основу класифікації приймається соціальний аспект розвитку території: кількість жителів, їх щільність, характер розселення.

З покладених на сільські території функцій можна вважати, що сільські території це складна економіко-соціо- екологічна система. Як кожна система вона прагне з різною часткою успішності в різні часові відрізки для досягнення рівноваги. Порушення рівноваги може бути спровоковано як внутрішніми, і зовнішніми впливами. До них можна віднести деградацію навколишнього середовища (забруднення продуктів харчування хімікатами, обезліснення, опустелювання, заболочування, забруднення поверхневих та підземних вод, зменшення видового розмаїття живих організмів, захворювання, генетичні відхилення, скорочення тривалості життя, поява кислотних дощів, скорочення озону клімату та інші екологічні проблеми); використання низькоефективних ресурсоруйнівних технологій; диспропорції в умовах соціально-економічного розвитку між розвиненими країнами, що розвиваються; розширення масштабів бідності та зростання диференціації між бідними та багатими; продовольча криза та поширення голоду;

виснаження та дефіцит мінерально-сировинних та енергетичних ресурсів, що загострюється; міжетнічні конфлікти, військові

конфлікти, що продовжуються, і загроза тероризму та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дієсперов В. С. Сільські території як об'єкти організації економічної діяльності. *Економіка АПК*. 2014. №5. С. 56-64.
2. Коробенко Р. І. Генезис поняття «сільські території» та його сутність. *Економіка АПК*. 2017. №3. С. 92-96.
3. Бойко В. В. Сільські території у формуванні економічної безпеки держави: теоретичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 64-68.
4. Гоцелюк А. Ю. Наукові підходи щодо визначення сутності поняття «сільські території». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 6(1). С. 175-179.
5. Павлов О. Сільські території: теоретико-методологічні засади дослідження. *Регіональна історія України*. 2009. Вип. 3. С. 113-132.
6. Грановська Л. М., Нижеголенко К. С. Теоретичні підходи до формування категорій «сільські території» та «сільський регіон». *Збалансоване природокористування*. 2016. №1. С. 10-16.
7. Балашов А. М. Сільські території України в контексті формування суспільного розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. №1. С. 276-283.
8. Хлівна І. В. Сільські території з погляду відродження і сталого розвитку аграрної сфери економіки. *Економіка та держава*. 2013. № 4. С. 22-24.
9. Демчак І. М. та ін. Сільські території. Соціально-економічний стан та перспективи розвитку. Київ ; Суми : Вінніченко М. Д. [вид.], 2020. 189 с.
10. Панасюк О. Ю. Міжнародний досвід розвитку сільських територій в умовах децентралізації влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. №23. С.120-124.

REFERENCES

1. Diesperov, V. S. (2014). Rural territories as objects of economic activity organization. *Economy of agro-industrial complex*, 5, 56-64. [in Ukrainian].
2. Korobenko, R. I. (2017). The genesis of the concept of "rural territories" and its essence. *Economy of agro-industrial complex*, 3, 92-96. [in Ukrainian].
3. Boyko, V. V. (2015). Rural territories in the formation of economic security of the state: theoretical aspect. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management*, 11, 64-68. [in Ukrainian].
4. Hotseluk, A. Yu. (2014). Scientific approaches to defining the essence of the concept of "rural territories". *Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic Sciences*, 6(1), 175-179. [in Ukrainian].
5. Pavlov, O. (2009). Rural territories: theoretical and methodological foundations of research. *Regional history of Ukraine*, 3, 113-132. [in Ukrainian].
6. Granovska, L. M., & Nizhegolenko, K. S. (2016). Theoretical approaches to the formation of the categories "rural territories" and "rural region". *Balanced nature management*, 1, 10-16. [in Ukrainian].
7. Balashov, A. M. (2010). Rural territories of Ukraine in the context of the formation of social development. *Actual problems of public administration*, 1, 276-283. [in Ukrainian].
8. Khlivna, I. V. (2013). Rural territories from the point of view of revival and sustainable development of the agrarian sphere of economy. *Economy and the state*, 4, 22-24. [in Ukrainian].
9. Demchak, I. M. (2020). *Country territories. Socio-economic condition and development prospects*. Kyiv; Sumy: Vinnichenko M. D. [in Ukrainian].
10. Panasyuk, O. Yu. (2015). International experience of development of rural areas in conditions of decentralization of power. *Investments: practice and experience*, 23, 120-124. [in Ukrainian].

Anna Revkova, PhD Student, Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine

RURAL TERRITORY AS AN OBJECT OF ANALYSIS AND MANAGEMENT

Abstract

Introduction. Currently, rural areas are an important element of the life of any country, where a powerful economic, natural, demographic and cultural potential is concentrated. Its activation and use largely determines the rate of development of a particular region, and also affects the standard of living of rural residents. Therefore, any country should consider the development of rural areas as a promising step to increase production as agricultural products, but also to the growth of the gross product in general.

Goal. On the basis of the conducted research, propose an author's approach to understanding the concept of "rural territory" as an object of analysis and management.

Method (methodology). To achieve the goal and solve the set tasks, the following research methods were used: abstract and logical (when determining the goal, tasks, formulating conclusions, researching domestic and foreign literary sources, regulatory and legal acts, forming a system of socio-economic development of rural areas).

The results. Based on the generalization of the scientists' research, the author's approach to the concept of "rural territory" is proposed as a territory located outside cities, which includes both rural settlements and mainly areas of agricultural production and rural development with its natural resources, socio-cultural living conditions and population, and which performs social, economic and ecological functions.

Keywords: rural area; rural settlements; agricultural production; function; villagers.

Cite as: Revkova, A. (2022). Rural territory as an object of analysis and management. *Economic analysis*, 32 (4), 85-93. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.085>